

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opiskeluhuollon tila yleissivistävässä koulutuksessa

TIIVISTELMÄ

“

“Vaikka en ole itse tarvinnut apua, koulussa on joku, jolle voi puhua, jos joskus tarvitsee.”

(perusopetuksen oppilas)

“Kuraattorit, psykologit yms. jäävät melko tuntemattomiksi. Heitä ei ole esittelykerran jälkeen näkynyt. Voisi olla helpompaa ottaa yhteyttä, jos he pyörisivät välillä koulun käytävillä.”

(lukio-opiskelija)

Opiskeluhuollon tila yleissivistävässä koulutuksessa -tiivistelmässä esitellään lyhyesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon arvioinnin keskeiset tulokset yleissivistävän koulutuksen osalta. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteutti arvioinnin vuosina 2016-2017.

Arvioinnin tarkoituksena oli luoda kokonaiskuva lain vaikutuksista opiskeluhoitopalvelujen saatavuuteen, henkilöstön riittävyyteen sekä opiskeluhuollon tehostumiseen ja vaikuttavuuteen. Arvioinnin sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun osallistui laajasti koulutuksen järjestäjiä, keskeisiä sidosryhmiä ja opiskelijajärjestöjen edustajia. Tällä pyrittiin varmistamaan arvioinnin kohdentuminen keskeisiin tarpeisiin.

**Oppilas- ja opiskelija-
huoltolaki
(1287/2013)
tuli voimaan
1.8.2014.**

**Eduskunta edellytti lain
toimeenpanon arviointia
hyväksyessään sen
(EV 218/2013 vp).**

**Eduskunta antoi
seurantatehtävän
opetus- ja
kulttuuriministeriölle.**

**Opetus- ja
kulttuuriministeriö antoi
arviointitehtävän
Karville.**

SISÄLLYS

1	Oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon arviointi	6
2	Arviointiteemat	10
3	Tulokset	14
4	Kehittämissuosituksset	28

”Psyykinen oireilu, keskittymis- ja tarkkaavaisuuspulmat ja tunne- ja vuorovaikutuskasvatuksen tarve on lisääntynyt. Lääkäreitä ja psykologeja tarvittaisiin enemmän. Myös kuraattorit ja terveydenhoitajat ovat hyvin työllistettyjä. On paljon psyykkisesti huonovointisia oppilaita ja opiskelijoita, joiden asiat vievät paljon aikaa. Yhteisölliselle työlle ei jää riittävästi aikaa etenkin psykologeilla ja terveydenhoitajilla.”

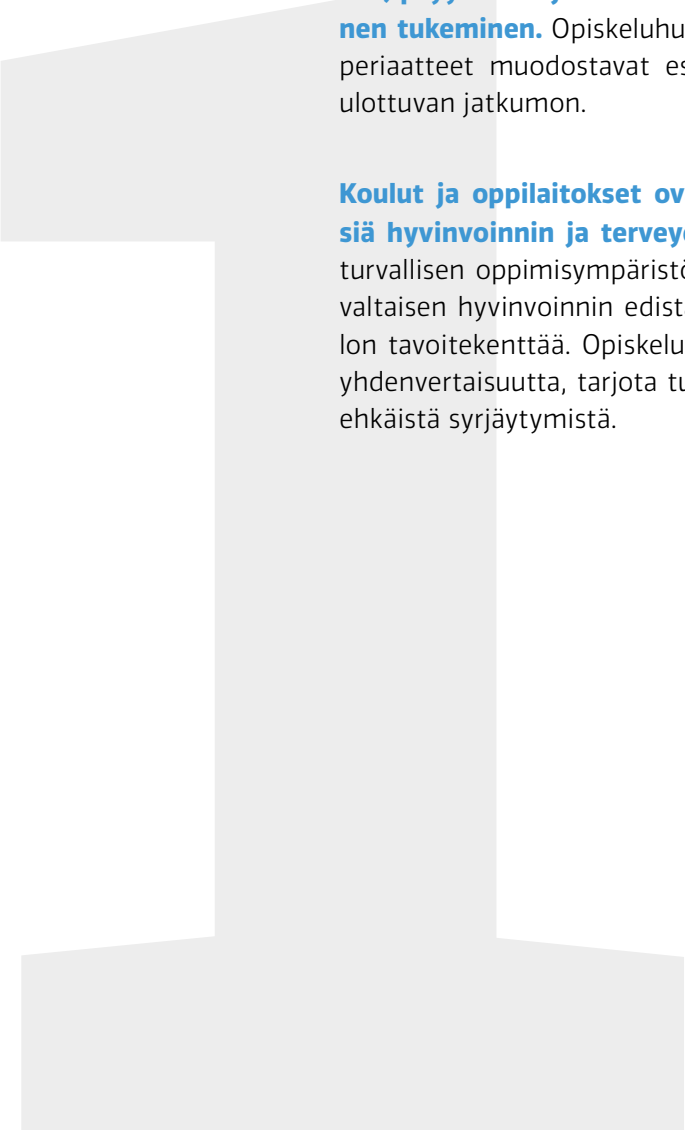
(opiskeluhoollon ohjausryhmä)

Rido/Shutterstock.com

OPPILAS- JA OPISKELIJA- HUOLTOLAIN TOIMEENPANON ARVIOINTI

Opiskeluhoollon tavoitteena on lasten ja nuorten hyvän oppimisen edistäminen, laaja-alaisen hyvinvoinnin huolehtiminen sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun ja kehityksen kokonaisvaltaisen tukeminen. Opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon.

Koulut ja oppilaitokset ovat lapsille ja nuorille tärkeitä ja keskeisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen paikkoja. Terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön luominen sekä kouluyhteisön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen ovat olennainen osa opiskeluhoollon tavoitekenttää. Opiskeluhoollolla on mahdollisuus tukea ja edistää yhdenvertaisuutta, tarjota tukea riittävän varhain sitä tarvitseville sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan monialaisena yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoiltona lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa, opetus-, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden tarvittavien tahojen kesken siten, että siitä muodostuu yhteinen ja toimiva kokonaisuus. Kouluissa opiskeluhoilto on kaikkien koulu yhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoiltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu koulu yhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.

Opiskeluhoillon painopisteen tulisi olla ennaltaehkäisevässä työssä korjaavien toimenpiteiden sijaan. Opiskeluhoillon selkeä johtaminen ja koordinointi, suunnitelmallinen työote sekä toimiva monialainen yhteistyö koulun henkilökunnan, opiskeluhoiltohenkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kesken ovat avaimia onnistuneeseen lopputulokseen. Yhteiset toimintatavat ja käytänteet sekä toimivat toimintamallit tukevat yhteistyötä, arjen opiskeluhoiltoa sekä opiskeluhoillon seuranta ja arviointia.

"Vilpitön halu auttaa oppilaita ja todella toimia heidän hyväkseen luo lämpimän ja tukevan hengen."

(perusopetuksen koulukohtainen oppilashuoltoryhmä)

"Paneudutaan asioihin vakavasti, tehdään työtä sinnikkäästi, aito halu tehdä työtä opiskelijoiden parhaaksi."

(lukion oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä)

Joanna Dorota/Shutterstock.com

ARVIOINTITEEMAT

Oppilas- ja opiskelija- huoltolain toimeenpanon arvioinnin teemat:

- 1 Oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutus opiskeluhuollon vaikuttavuuteen**

Millainen vaikutus lailla on ollut oppilaiden ja opiskelijoiden terveyden, hyvinvoinnin, opiskelukyvyn ja osallistumisen edistämiseen, ongelmien syntyminen ennaltaehkäisyyn ja varhaisen tuen turvaamiseen sitä tarvitseville? Miten laki on vaikuttanut opiskeluhuollon toteuttamiseen ja johtamisen vahvistamiseen toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä?
- 2 Oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutus opiskeluhuollon tehostumiseen**

Onko opiskeluhuolto tehostunut ja sujuvoitunut?
- 3 Oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutus opiskeluhuollon palveluiden saatavuuteen ja opiskeluhoitohenkilöstön riittävyteen**

Millainen vaikutus lailla on ollut opiskeluhoitohenkilöstön riittävyteen? Toteutuvatko opiskeluhuollon palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja lain velvoittamat määräajat?

Arviointiprosessi

12/2013	11/2015	4–6/2016	7–12/2016
<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas- ja opiskelijahuoltolain hyväksyminen • Laki astui voimaan 8/2014	<ul style="list-style-type: none"> • Lain toimeenpanon arvioinnin toimeksianto Karville	<ul style="list-style-type: none"> • Arviointisuunnitelman laatiminen • Eri tahojen kuuleminen • Arviointisuunnitelman hyväksyminen (arviointineuvosto)	<ul style="list-style-type: none"> • Arviointimittarin laatiminen • Arvioinnista tiedottaminen (opetuksen ja koulutuksen järjestäjät)

Arviointi kohdistettiin kaikkiin opetuksen ja koulutuksen järjestäjiin, näytteenä valittuihin esiopetusyksiköihin, perusopetuksen kouluihin ja lukioihin sekä näiden koulujen viides- ja kahdeksasluokkalaisiin oppilaisiin ja lukion toisen vuosikurssin opiskelijoihin. Sähköiset kyselyt toteutettiin helmi-maaliskuussa 2017. Arvioinnissa haastateltiin viranomaisia ja sidosryhmien edustajia, jotka olivat olleet valmistelemassa oppilas- ja opiskelijahuoltolakia tai joiden tehtäväkenttää opiskeluhuollon asiat koskettivat. Lisäksi arviointiin sisältyi esi- ja perusopetuksen sekä lukio-koulutuksen opetussuunnitelmien opiskeluhuolto-osuuksien analysointi (n = 186).

1–7/2017

4–9/2017

10/2017

3/2018

- Arviointi
- Kyselyt
- Haastattelut
- Asiakirja-analyysit

- Arviointiaineiston analyysi
- Arviointiraportin kirjoittaminen

- Arviointiraportin luovuttaminen OKM:lle

- Arviointiraportin ja -tulosten julkistaminen

Arvioinnissa oli mukana

- 264 opetuksen ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhoillon ohjausryhmää
- 215 lukiokoulutuksen oppilaitoskohtaista opiskeluhoitoryhmää
- 459 perusopetuksen koulukohtaista oppilashoitoryhmää
- 159 esiopetuksen yksikkökohtaista oppilashoitoryhmää
- 21 119 oppilasta ja opiskelijaa, joista
  - 8 038 opiskeli lukion toisella vuosikurssilla
  - 7 882 kävi perusopetuksen 8. luokkaa
  - 5 199 oli perusopetuksen 5. luokalla
- 15 viranomaistahojen ja sidosryhmien edustajaa

TULOKSET

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki on tehostanut monin osin opiskeluhoitoa ja parantanut opiskeluhoitoa tilaa kokonaisuutena kaikissa koulutusmuodoissa. Arviointitulokset antavat positiivisen vaikutelman opiskeluhoitoa tilasta. On kuitenkin hyvä huomioida, että koulujen välillä on paljon vaihtelua: on esiopetusyksiköitä, kouluja ja oppilaitoksia, joissa opiskeluhoito toteutuu hyvin, mutta on myös niitä, joissa on paljon kehittämistä.

Arviointitulokset esitellään seuraavilla sivuilla opiskeluhoitoa vaikuttavuuden ja tehostumisen sekä henkilöstön riittävyuden ja palvelujen saatavuuden näkökulmasta. Lisäksi *Opiskeluhoitoa vahvuudet* -luvussa käydään läpi keskeiset johtopäätökset.

1 Opiskeluhoitoa vaikuttavuus

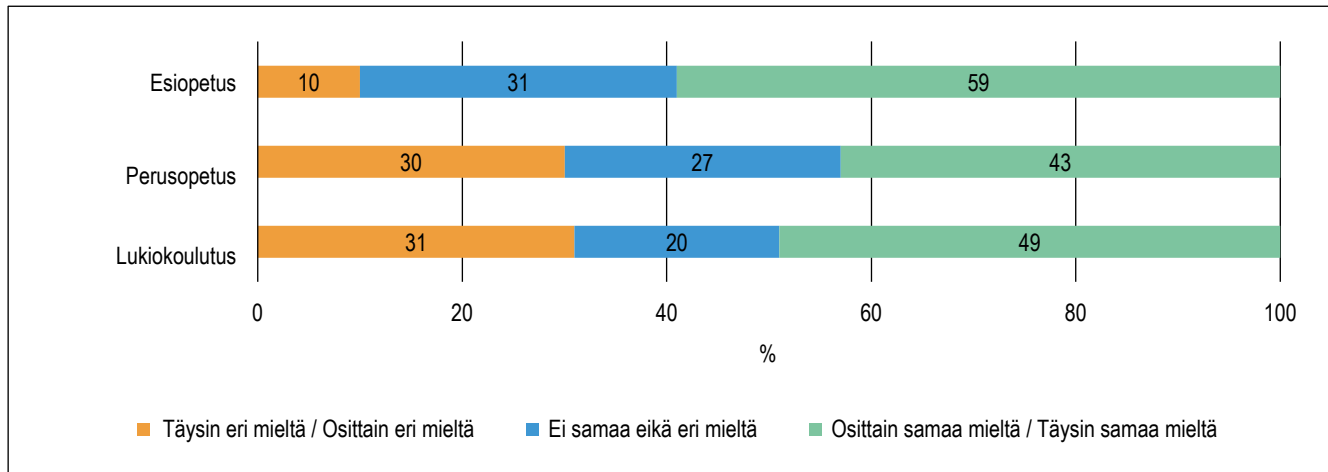
Opiskeluhoitoa painopisteen siirtyminen varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään sekä yhteisölliseen työhön on menovaiheessa. Muutos on ollut vahvinta esiopetuksessa. Lastensuojelun, sosiaalipalveluiden, perheneuvolan tai mielenterveyspalveluiden tarve ei ole vähentynyt.

- Opiskeluhoitoa korjaavat toimenpiteet eivät ole juurikaan vähentyneet.
- Tuen tarve tunnustetaan pääosin *hyvin* tai *erittäin hyvin*, parhaiten esiopetuksessa ja heikoiten lukiokoulutuksessa.
- Perusopetuksen oppilaiden (55 %) ja lukio-opiskelijoiden (54 %) mielestä heidän huoliinsa reagoidaan *hyvin* tai *erittäin hyvin*.
- Perusopetuksen oppilaista 53 % ja lukio-opiskelijoista 51 % kokee saavansa tukea mahdollisimman pian sen jälkeen, kun he ovat ilmaisseet huolensa.
- Tärkeinä asioina ongelmien ennaltaehkäisyssä oppilaat ja opiskelijat pitävät kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisyä. Tämä toteutui oppilaiden ja opiskelijoiden mielestä kohtalaisesti, mutta se nähtiin myös keskeisenä kehittämiskohteena.

Osallisuutta osallistumalla ja vaikuttamalla

Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien vaikutusmahdollisuudet ja osallisuus ovat lisääntyneet. Niissä on kuitenkin edelleen paljon parantamista.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto koetaan tärkeäksi, ja lain katsotaan lisäneen sen painoarvoa.

Kuvio 1. Opiskeluhoillon painopisteen siirtyminen yksilökohtaisesta yhteisölliseen opiskeluhooltoon

”Oppilaita ei kuunnella niin paljon kuin voisi.”

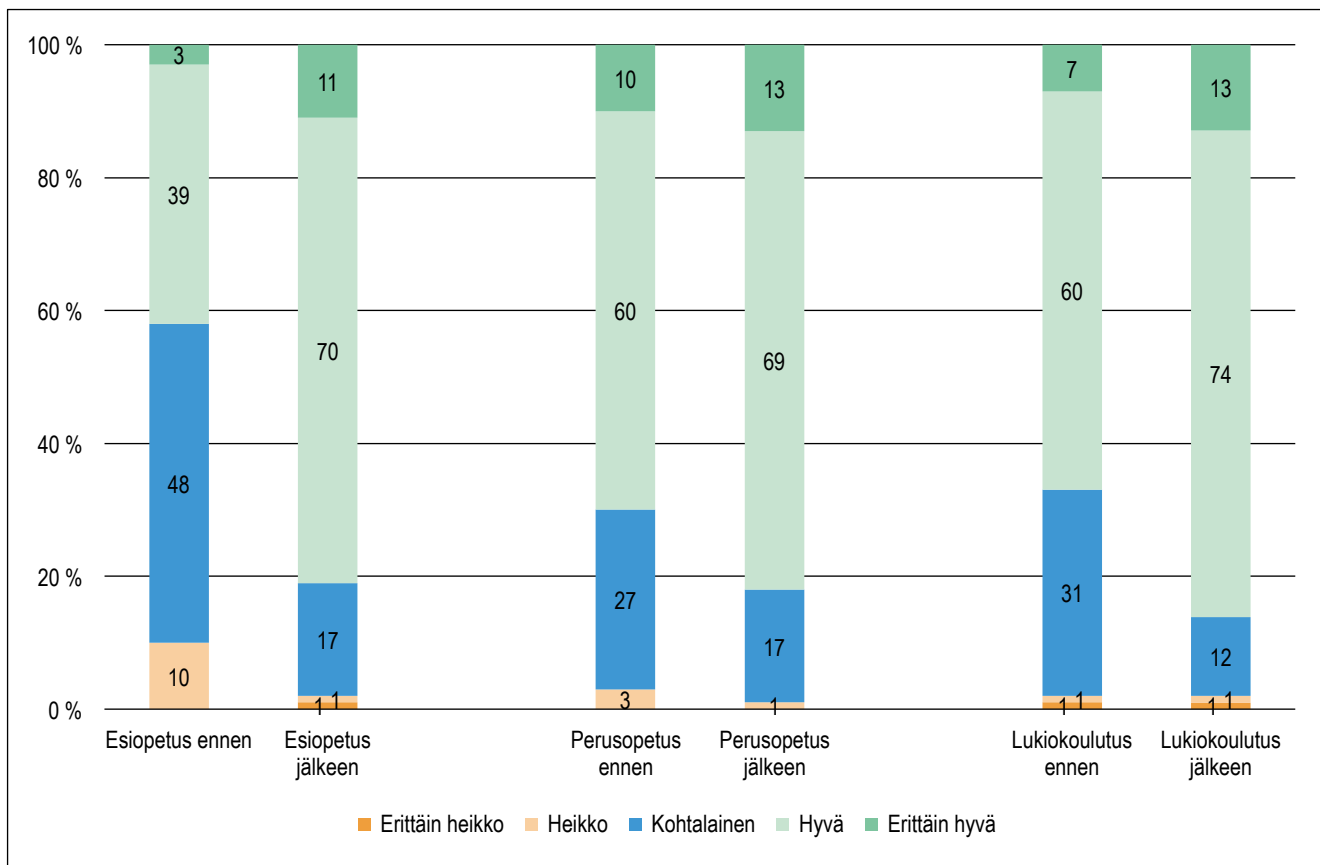
(perusopetuksen oppilas)

2 Opiskeluhuollon tehostuminen

Opiskeluhuollon tila kokonaisuudessaan on parantunut. Opiskeluhuollosta on tullut suunnitelmallisempi ja monialaisempi kokonaisuus, missä eri toimijoiden vastuut ovat selkeytyneet.

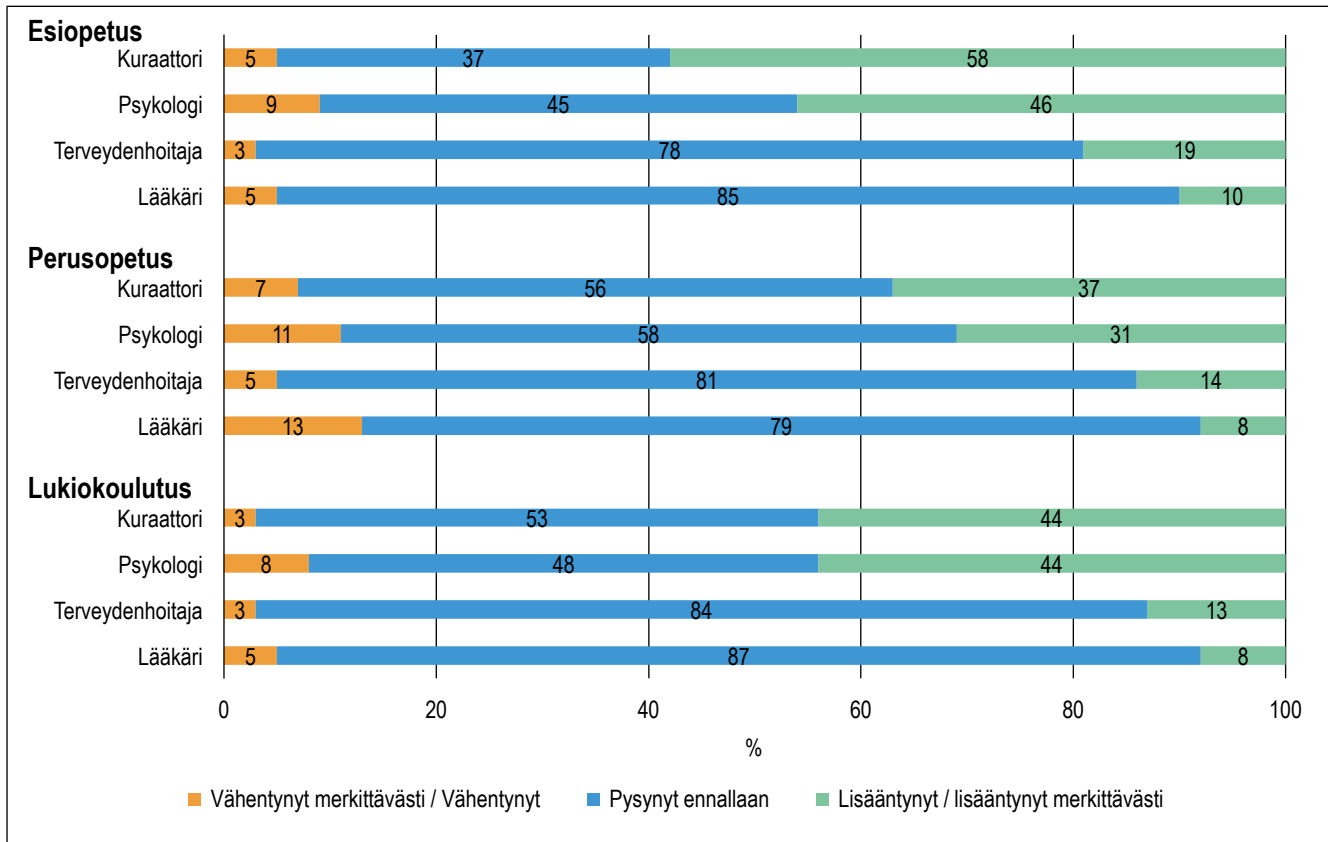
- Opiskeluhuollon tila on parantunut kaikissa koulutusmuodoissa, eniten esiopetuksessa.
- Opiskeluhuollon toimintatapojen kehittäminen on pääosin joko *tehostunut* tai *tehostunut merkittävästi*, eniten esiopetuksessa.
- Suunnitelmallisuus on lisääntynyt joko *jonkin verran* tai *paljon*, eniten esiopetuksessa.
- Opiskeluhuollon toimijoiden vastuut ovat selkeytyneet, eniten esiopetuksessa.
- 14–19 % vastaajista arvioi opiskeluhuollon tilan koulutusasteellaan olevan *kohtalainen*, *heikko* tai *erittäin heikko* oppilas- ja opiskeluhoitolain voimaantulon jälkeen. (ks. kuvio 2).

Kuvio 2. Opiskeluhuollon tila eri koulutusmuodoissa ennen ja jälkeen oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaantulon

3 Henkilöstön riittävyys ja palvelujen saatavuus

Opiskeluhoitopalveluiden saatavuus on kokonaisuutena kohtalainen. Palveluiden saatavuudessa on vaihtelua. Lääkäri- ja psykologipalveluiden saatavuus on heikointa. Kuraattori- ja psykologipalveluiden saatavuus parani lakiuudistuksen myötä eniten esiopetuksessa. Osassa kouluja ja oppilaitoksia palveluiden saatavuus heikkeni.

Kuvio 3. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutus palveluiden saatavuuteen ja henkilöstön riittävyyteen eri koulutusasteilla

- Opiskeluhoitopalveluiden yhdenvertainen saatavuus ei vieläkään toteudu.
- Kuraattori- ja psykologipalveluiden saatavuus on parantunut lain myötä hieman, mutta pääosin saatavuus on pysynyt ennallaan kaikissa opiskeluhoitopalveluissa.
- Lääkäri- ja psykologipalveluiden saatavuus on paikoin erittäin huono.
- Kiireellisissä tapauksissa oppilaan tai opiskelijan mahdollisuus keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa samana tai seuraavana koulupäivänä joko *lähes aina* tai *aina* toteutuu parhaiten lukiokoulutuksessa ja heikoiten esiopetuksessa.
- Oppilaat ja opiskelijat saavat opiskeluhoitopalvelut pääosin lain asettamien määräaikojen puitteissa parhaiten lukiokoulutuksessa ja heikoiten esiopetuksessa.
- Yksilökohtainen opiskeluhoitotyö vie paljon resursseja – resurssit eivät vastaa tarpeita.
- Oppilaat ja opiskelijat kokevat terveydenhoitajapalveluiden saatavuuden ja niistä saadun avun pääosin hyväksi.
- Oppilaat ja opiskelijat kokevat avun saamisen helpommaksi kuin avun pyytämisen.
- Oppilailta ja opiskelijoilta ei ole riittävästi tietoa opiskeluhoitopalveluista.

Opiskeluhuollon vahvuudet

Keskeiset opiskeluhuollon vahvuudet kaikissa koulutusmuodoissa ovat toimintatavat, suunnitelmallisuus, moniammatillisuus, varhainen tuki, yhteisöllisyys ja osallisuus. Opiskeluhuollon toteutumisen vaihtelevuutta osoittaa se, että samat tekijät ovat monessa esiopetusyksikössä, koulussa ja oppilaitoksessa myös keskeisiä opiskeluhuollon kehittämiskohteita.

1 Toimintatavat, suunnitelmallisuus ja yhtenevät puitteet esiopetuksesta toiselle koulutusasteelle

Opiskeluhollosta on tullut lain myötä suunnitelmallisempaa ja monialaisempaa. Yhdenmukainen laki on helpottanut eri osapuolten välistä keskustelua. Laki on tehostanut opiskeluholloa käytäntöjen kehittämistä, yhteisten tavoitteiden linjaamista sekä jatkumoa esiopetuksesta lukiokoulutukseen. Opiskeluholloa jatkumo on parantunut erityisesti esiopetuksen edustajien mielestä.

”Selkeät työnkuvat, suunnitelmallisuus, positiivinen asenne ja tahtotila yhteisten haasteiden edessä.”

(lukion oppilaitoskohtainen opiskeluholtoaryhmä)

2 Moniammatillisen yhteistyön toteutuminen

Moniammatillisen yhteistyön toteutuminen arvioitiin hyvälle tasolle. Parhaiten sen koettiin toimivan lukiossa, heikoiten perusopetuksessa. Salassapitovelvoitteiden ja tiedonsiirto-ongelmien koettiin heikentävän yhteistyötä.

”Olemme hyvin verkostoituneet ja tunnemme toisemme hyvin. Meillä kaikilla toimijoilla on hyvä motivaatio tehdä työtä. Yksittäisen lapsen asioissa seuranta toimii. Jaamme yhteisen huolen ja annamme tukea toisillemme.”

(esiopetuksen yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä)

”Hyvät ammattilaiset työssä, hyvä keskustelukulttuuri, kehittämismyönteisyys.”

(lukion oppilaitoskohtainen opiskeluhoituryhmä)

3 Nopea reagointi ja varhainen puuttuminen

Oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeen varhainen tunnistaminen toteutui ja tehostui parhaiten esiopetuksessa, heikoiten lukiossa. Painopiste siirtyi ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen vahvimmin esiopetuksessa.

”Oppilaan kanssa jutellaan monipuolisesti ja tuetaan hankalissa tilanteissa.”

(perusopetuksen oppilas)

”Hyvin toimiva yhteistyö sektoreitten välillä, pieni lukio jossa on mahdollista toimia nopeasti ja joustavasti.”

(lukiokoulutuksen oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä)

4 Yhteisöllisyys

Yhteisöllinen opiskeluhoolto koettiin tärkeäksi, ja lain katsottiin lisänneen yhteisöllisen opiskeluhoillon painoarvoa. Yhteisöllisen opiskeluhoillon toimivuus ja käytänteet hakevat vielä muotoaan. Osassa kouluja yhteisöllinen opiskeluhoolto toteutuu hyvin, osa vasta harjoittelee sen alkeita. Opiskeluhoillon siirtyminen yksilökohtaisesta yhteisölliseen koettiin toteutuneen vahvimmin esiopetuksessa. Yksilökohtainen työ vie paljon opiskeluhooltohenkilöstön työaikaa yhteisölliseltä työltä.

”Yhteisöllisyyden rakentaminen on jatkuva prosessi. Hyvinvointia tukevan toimintakulttuurin ylläpito on jatkuva

prosessi. Jokainen uusi opiskelija pitää ohjata yhteisön jäseneksi, kokemaan, että kuuluu turvalliseen yhteisöön. Jokainen uusi opettaja tai muu henkilökunnan jäsen pitää saada mukaan aktiiviseksi jäseneksi tähän yhteisölliseen toimintakulttuuriin.”

(lukiokoulutuksen oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä)

5 **Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus**

Yksilökohtainen opiskeluhoito tehostui lain myötä. Oppilaiden ja opiskelijoiden toiveiden ja mielipiteiden huomioon ottaminen parani selvästi. Kuraattori- ja psykologipalveluiden saatavuus parani kaikilla koulutusasteilla. Pääsääntöisesti opiskeluhoitopalveluiden saatavuus pysyi ennallaan. Saatavuudessa on kuitenkin isoja koulu- ja kuntakohtaisia eroja. Terveydenhoitajien ja kuraattoreiden saatavuus koettiin pääosin joko hyväksi tai erittäin hyväksi. Lääkäreiden ja psykologien saatavuus oli heikointa.

”Terveydenhuolto on hyvä, psykologi ja koulukuraattori ovat saatavilla. Terveydenhuolto on ollut hyvin toimivaa ja terveydenhoitajalle on ollut helppo puhua.”

(perusopetuksen oppilas)

”Terveydenhoitaja ja psykologi samassa paikassa koulun kanssa sekä tiedotukset terveydenhoitajan paikallaoloajoista. Usein terveydenhoitajalle saa nopeasti ajan.”

(lukio-opiskelija)

KEHITTÄMIS- SUOSITUKSET

Opiskeluhoitopalveluiden saatavuus ja henkilöstön riittävyys on turvattava. Opiskeluhoitopalveluiden yksilökohtaisten opiskeluhoitopalveluiden riittävyys on tärkeä turvata. Erityisesti psykologi- ja lääkäripalveluiden saatavuus osoittautui paikoin erittäin huonoksi kaikilla koulutusasteilla.

Yhteisöllistä opiskeluhoitoa on vahvistettava ja se tulee tavoitteellistaa täsmällisemmin. Yhteisöllisellä toimintakulttuurilla tulee luoda oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta edistävää toimintaa. Sen tulee myös näkyä napakammin koulujen ja oppilaitosten arjessa. Laki on tehostanut yhteisöllisen opiskeluhoitopalvelun roolia, mutta monin paikoin yhteisöllinen opiskeluhoito hakee vielä rooliaan ja ottaa ensiaskeleitaan.

Opiskeluhoitopalvelun painopiste tulee siirtää entistä tehokkaammin varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Varhaisen tuen saaminen ei saa olla sattumanvaraista. Varhaisen tuen turvaaminen sitä tarvitseville tehostui lain myötä, mutta siinä on edelleen parannettavaa.

Poikkihallinnollista yhteistyötä tulee tehostaa. Toimiva yhteistyö on lasten ja nuorten parhaaksi. Yhteistyötä jarruttavat turhat esteet tulee minimoida. On myös mietittävä keinoja opiskeluhoitohenkilöstön vaihtuvuuden vähentämiseksi. Noin 20–30 % arviointiin osallistuneista ryhmistä ilmoitti yhteistyön heikentyneen lain myötä.

Opiskeluhoitokisterit ja kirjaamiskäytänteet tulee saada toimiviksi ja yhteneviksi. Opiskeluhoitokistereiden yhtenevyyttä ja selkeitä käytäntöjä on parannettava. Noin 25–30 % ryhmistä koki opiskeluhoitokisteri- ja kirjaamiskäytänteet haastaviksi.

Oppilaiden, opiskelijoiden, koko koulu yhteisön henkilöstön sekä huoltajien osallisuutta yhteisöllisessä opiskeluhoitossa tulee terävöittää. Osallisuudessa on paljon parannettavaa. Koulu yhteisön jäsenten mielipiteiden kuuleminen on olennaista ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaat ja opiskelijat ovat oman arkinsa kokemuksellisia asiantuntijoita, joten on tärkeä kuulla ja kuunnella heitä. Heidän osallisuutensa on vahvistunut lain myötä, mutta se on edelleen paikoin hyvin vähäistä.

Opiskeluhoitopalveluiden tiedottamista oppilaille ja opiskelijoille on parannettava. Opiskeluhoitopalveluista tiedottaminen koetaan puutteelliseksi, joten siihen tulee panostaa. On myös mietittävä sähköisten opiskeluhoitopalveluiden saatavuuden parantamista. Noin 15–30 % oppilaista ja opiskelijoista ilmoitti riittämättömästä kuraattori-, lääkäri- tai psykologipalveluiden tiedottamisesta.

Opiskeluhuollon omavalvontaa, seuranta ja arviointia sekä arvioinnista saadun tiedon hyödyntämistä on tehostettava. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien on kehitettävä opiskeluhuollon arviointia systemaattiseksi. Järjestäjien on huolehdittava, että opiskeluhuoltosuunnitelmien seuranta, palautekyselyjen toteuttaminen ja niistä saatujen tietojen hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä toteutuvat. Opiskeluhuollon seuranta ja arviointi ovat tehostuneet lain myötä, mutta niissä sekä kerätyn palautetiedon hyödyntämisessä on edelleen paljon parannettavaa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain velvoitteet ja tietosuoja säännökset on tiedostettava. Lain parissa työskentelevien tulee tiedostaa huomattavasti paremmin oppilas- ja opiskelijahuoltolaki sekä sen taustalla oleva muu lainsäädäntö. Osaamisen varmistamiseksi viranomaisten tulee järjestää opiskeluhuollon tukea, koulutusta ja yhteistyöfoorumeita koulutuksen järjestäjille sekä opiskeluhoito- ja opetushenkilöstölle.

Opiskeluhuollon parissa työskentelevien jaksaminen tulee turvata. Erityisesti lastentarhanopettajien ja perusopetuksen opettajien, kuraattoreiden, psykologien, erityisopettajien ja opinto-ohjaajien opiskeluhuollollinen työmäärä on lisääntynyt lain myötä. On kiinnitettävä huomiota siihen, että työtaakka ei kuormita liikaa yksittäisiä työntekijöitä.

Kouluihin ja oppilaitoksiin tulee luoda entistä välittävämpi, puuttuvampi ja yhteiseen hyvään tähtäävämpi ilmapiiri. Hyvinvoinnin edistäminen, kiusaamisen ehkäisy, koulussa viihtyminen ja kuulluksi tuleminen edistävät parhaimmillaan lasten ja nuorten omana itsenä olemista sekä hyväksytyksi tulemistä.

Syda Productions/Shutterstock.com

Tämä tiivistelmä perustuu julkaisuun Summanen, A-M, Rumpu N. ja Huhtanen M. 2018. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon arviointi esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki on tehostanut monin osin opiskeluhoitoa ja parantanut opiskeluhoillon tilaa kokonaisuutena niin esi- ja perusopetuksessa kuin lukiokoulutuksessakin. Kehitettävää on kuitenkin edelleen esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluhoillon vahvistamisessa sekä opiskeluhoitopalveluiden saatavuuden ja henkilöstön riittävyyden yhdenvertaistamisessa.

KARVI

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
PL 28
(Mannerheimin aukio 1 A)
00101 HELSINKI

Sähköposti: kirjaamo@karvi.fi
Puhelinvaihe: 029 533 5500

karvi.fi

Informaatioaineistot 1:2019
JULKAISIJA Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
KUVAT Schutterstock
TAITTO PunaMusta Oy
PAINO PunaMusta Oy, Tampere